

LAUSUNTO

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo.stm@gov.fi

Viite: Lausuntopyyntö: VN/14348/2024

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPerin lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta.

Asiakasmaksuasetusta ehdotetaan muutettavaksi Orpon hallitusohjelmaan sekä kehysriihen päätöksiin perustuen asetuksessa säädettyjä enimmäismääriä asiakasmaksuja erikoissairaanhoidon maksuja painottaen. Perusterveydenhuollon maksuja esitetään korotettavaksi pääsääntöisesti 22,5 prosentilla ja erikoissairaanhoidon maksuja pääsääntöisesti 45 prosentilla. Korotukset tulisivat voimaan vuoden 2025 alusta. Lisäksi erikseen korotetaan asetuksen 23 pykälässä tarkoitettuja maksuja lääkärintodistuksista sekä esitetään ajokorttitodistusten rajaamista pois julkisesta terveystalvalikoimasta.

Asetusmuutoksen tavoitteena on sopeuttaa julkista taloutta yhteensä 150 miljoonalla eurolla vuoden 2025 alusta alkaen korottamalla asiakasmaksujen enimmäismääriä. Tavoitteena on tehdä korotukset mahdollisimman oikeudenmukaisesti lisäämättä eriarvoisuutta sekä siten, etteivät maksut muodostu esteeksi palveluiden saamiselle. Lisäksi tavoitteena on yhtenäistää terveydenhuollon asiakasmaksut kansallisesti.

THL toteaa ([24.6.2024](#)) selvitykseensä nojaten, että noin joka toisen suomalaisen terveydenhuollon asiakasmaksut nousevat asiakasmaksujen korotuksien toteutuessa. Lisäksi ne tulisivat kohdentumaan erityisesti pienituloisiin, ikääntyneisiin ja naisiin. Suomen asiakasmaksut ovat pohjoismaisittain jo nyt korkeat. Kotitaloudet maksavat itse terveydenhuollon palveluista Suomessa jo nyt enemmän kuin muissa Pohjoismaissa.

SuPer ei kannata esitettyjä korotuksia. Korotuksia ei voi pitää maltillisina, oikeudenmukaisina eikä palveluiden saamista turvaavina. Päinvastoin esitetyt korotukset tullee jopa kasvattamaan eriarvoisuutta. Julkisen terveydenhuollon, kuten perusterveydenhuollon palveluita käyttävät ovat usein lapsiperheitä, ikääntyneitä, työttömiä ja siten usein pienituloisia. Heillä ei siten ole

mahdollisuutta käyttää yksityisiä terveystalouksia tai työntekijöille maksuttomia työterveyshuollon palveluita. He saattavat jäädä tarvitsemansa tutkimuksen ja hoidon ulkopuolelle, koska eivät huonon taloudellisen tilanteen ja korkeiden asiakasmaksujen vuoksi hakeudu palveluihin tai hakeutuvat niihin viivästyneesti. Nämä vaikutukset tulevat näkyviin kuitenkin vasta myöhemmässä vaiheessa, jolloin terveysongelmat ovat pahentuneet ja joudutaan turvautumaan päivystyksellisiin ja/tai erikoissairaanhoidon palveluihin. Tämä näkyy suurentuneina hoitokustannuksina ja kansalaisen näkökulmasta inhimillisen kärsimyksen kasvuna, toimintakyvyn alentumisena ja arjessa selviytymisen vaikeutumisenä. Osaltaan tämä myös kasvattaa entisestään sosioekonomisten ryhmien välisiä terveyseroja.

SuPer näkee haasteena sen, että esitetyt korotukset tulevat kohdentumaan erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin kansalaisiin. Terveystalouden maksukatto (762 € v. 2024) mahdollistaa maksutaakan keventymisen monisairaiden ja paljon palveluita tarvitsevien osalta. Todellinen vaikutus on kuitenkin vähäinen, koska esimerkiksi lyhytaikaisen laitoshoidon hoitopäivämaksu peritään alennettuna myös maksukaton täyttymisen jälkeen. Lisäksi haasteena on asiakkaan velvoite seurata itse maksukaton täyttymistä. Lähtökohtaisesti moni ei tiedä asiasta tai osaa hakea todistusta maksukaton täyttymisestä. Sosiaalihuollon asiakasmaksujen alentamisen tai perimättä jättämisen mahdollistava asiakasmaksulain 11§ ([734/1992](#)) on mahdollisuus, joka on merkittävä huojennus silloin, kun kansalaisella on paljon sosiaali- ja terveystalouden palvelujen tarvetta ja käyttöä ja jolloin kustannukset nousevat jo tällä hetkellä merkittävästi. Tämä huojennusmahdollisuus on usein myös tuntematon potilaalle.

Jo useiden vuosien ajan korkeat terveystalouden asiakasmaksut ovat johtaneet kansalaisten joutumisen velkakierteeseen ja ulosottoon. SOSTEn 2024 tekemän selvityksen mukaan ulosottoon päätyi vuonna 2023 liki 440 000 sosiaali- ja terveystalouden sekä varhaiskasvatuksen asiakasmaksua. Määrä on noin kymmenen prosenttia pienempi kuin vuonna 2022 mutta huomattavasti suurempi kuin vielä 2010-luvun alkupuolella. Lisäksi SOSTEn syksyllä 2023 tekemä selvitys hyvinvointialueiden käytäntöistä asiakasmaksujen alentamiseksi vahvisti edelleen maksujen alentamiskäytäntöjen vaihtelevuuden ja alennuksen hakemisen yhtä monimutkaiseksi kuin toimeentulotuen hakemisen. ([SOSTE 15.1.2024](#)). On huomioitava, että asiakasmaksun alentaminen tai perimättä jättäminen on myös ensisijainen suhteessa toimeentulotuen hakemiseen.

Hyvinvointialueilla on mahdollisuus tehdä päätös olla perimättä maksuja tai periä maksuja laissa säädettyjä enimmäismääriä pienempinä. Esitys kuitenkin tosiasiallisesti ohjaa hyvinvointialueita korottamaan maksut täysimääräisesti turvatakseen alueensa rahoituksen. Perustelumuistiossa tuodaan esiin, että jos hyvinvointialue päättäisi olla korottamatta maksuja, vähennettäisiin asiakasmaksusääntelyn muutoksen laskennallinen vaikutus hyvinvointialueen rahoituksesta.

Perustelumuistiossa tuodaan esiin, että ministeriö valmistelee arviointia lakimuutosten sekä talousarvioon liittyvien muiden ehdotusten yhteisvaikutuksista mukaan lukien perus- ja ihmisoikeusvaikutuksista. Arviointi valmistuu syksyllä ja täydentää hallituksen esityksiin ja muihin ehdotuksiin sisällytettyä vaikutusarviointia. SuPer pitää tärkeänä vaikutusarviointien huomioimisen valmistelussa, vaikka ne ovat käytettävissä vasta aivan viimevaiheessa.

SuPer ei kannata tehtyä esitystä ja pitää tärkeänä perustuslaillisen oikeuden turvaamista välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon sekä riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin ihan jokaiselle.

Helsingissä 7.8.2024

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry

Päivi Inberg
puheenjohtaja

Jussi Salo
kehittämisjohtaja

SuPeriin kuuluu 85 000 lähi- ja perushoitajaa sekä muita toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneita, jotka työskentelevät julkisella ja yksityisellä sektorilla.

Lisätietoja tästä lausunnosta antaa asiantuntija Tarja Pajunen, 09 2727 9154
tarja.pajune@superliitto.fi